

С. Пижов,

здобувач

Донецького державного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ СЕРВІСНИХ ЦЕНТРІВ МВС

Постановка проблеми. Як і будь-яке публічно-правове явище, діяльність регіональних сервісних центрів МВС будується на відповідних правових принципах. Загальноприйнятою є точка зору, відповідно до якої принципи права розуміються в якості сукупності втілених у правову форму вихідних положень, концепцій, ідей, націлених на виявлення та закріплення в нормах права властивостей окремих суспільних відносин.

Однак, наявність усталеної концепції щодо сутності правових принципів, не припиняє наукову дискусію з боку фахівців різних галузей права щодо з'ясування їх поняття та значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Адміністративно-правова характеристика принципів діяльності органів виконавчої влади не відноситься до малодосліджених напрямків адміністративно-правової науки. Комплексні правові дослідження цього правового феномену мають місце в роботах: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяка, В.В. Галунька, В.М. Гаращука, О.Ю. Дрозда, О.В. Дьяченка, Р.А. Калюжного, С.О. Короєда, В.І. Курила, В.Я. Малиновського, О.О. Мозгового, В.П. Тимошука та інших провідних науковців. Але в той же час, потребує подальшого наукового осмислення адміністративно-правова характеристика принципів діяльності регіональних сервісних центрів, як провідних суб'єктів надання публічно-сервісних послуг.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою наукової статті є здійснення на основі нормативно-правових джерел та наукової літератури з адміністративного права, адміністративно-правової характеристики принципів діяльності регіональних сервісних центрів МВС.

Виклад основного матеріалу. Аналіз довідкової літератури дозволяє констатувати, що термін «принцип», походить від лат. *principium* (основа, початок) і трактується як основне, вихідне положення теорії, вчення тощо; керівна ідея, основне правило діяльності; внутрішнє переконання, погляд, що визначає норму поведінки; основа устрою, дії будь-якого механізму... [1, с. 409]. Принципи – це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішньодержавного і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації; а по-друге – внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності [2, с. 110]. Узагальнюючи проаналізовані нами довідкові джерела, слід зазначити, що дефініція «принципи» являє собою основні засади, вихідні ідеї, основа системи, діяльності державного органу, правового явища.

Публічно-сервісна спрямованість діяльності регіональних сервісних центрів МВС обумовлює потребу

здійснення характеристики принципів в контексті більш широкого правового явища – принципів державного управління, фундаментальний та всеохоплюючий характер яких проявляється через їх співвідношення з принципами адміністративного права.

Професор В. Б. Авер'янов висловлює обґрунтовану позицію про те, що державне управління й адміністративне право – об'єктивно різні явища, і тому принципи адміністративного права не можуть підмінятися принципами державного управління [3, с. 105]. Будучи важливою категорією управлінської науки, принципи державного управління виступають однією з її основ та представляють «фундаментальні істини, позитивні закономірності, керівні ідеї, основні положення, норми поведінки, що відображають закони розвитку відносин управління, сформульовані у вигляді певного наукового положення, закріпленого переважно у правовій формі, на основі якого будується і функціонує апарат державного управління» [4, с. 190–192]. Висловлена позиція свідчить про основоположний характер принципів державного управління відносно галузевих правових принципів, до числа яких, в тому числі, відносяться й принципи адміністративного права. Іншими словами, співвідношення принципів державного управління та принципів адміністративного права може бути представлено як загальне й часткове. Але в той же час, і принципи державного управління, і принципи адміністративного права слугують передумовою для формування третьої, видової ланки – принципів управлінської діяльності, до числа яких в якості спеціальних, можуть бути віднесені принципи публічно-сервісної діяльності регіональних сервісних центрів МВС.

Аналогічної думки притримується й Ю.П. Битяк, який визначає принципи управлінської діяльності різноманітним галузевих принципів адміні-

стративного права, які формуються в залежності від напрямку діяльності, врегульованої нормами адміністративного права [5, с. 34]. Принципи управлінської діяльності варто розуміти як основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративного права, забезпечуються права та свободи людини і громадянина, нормальне функціонування громадянського суспільства та держави [6, с. 48].

Принципи діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері надання адміністративних послуг визначені: а) Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [7]; б) Законом України від 17.03.2011 № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» [8]; в) Законом України від 06.09.2012 № 5203-VI «Про адміністративні послуги» [9].

Аналіз вищевказаних нормативно-правових актів дозволяє констатувати велике розмаїття правових принципів, які слугують правовою основою діяльності органів виконавчої влади у сфері надання адміністративних послуг. З метою їх систематизації та виокремлення структури принципів діяльності регіональних сервісних центрів МВС у сфері надання публічно-сервісних послуг, доцільним вважаємо здійснення їх класифікації.

У науковому словнику за редакцією Ю.С. Шемшученка, термін «класифікація» визначається як система супідрядних понять (класів об'єктів) будь-якої галузі знань або діяльності людини, що використовується як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями або класами об'єктів, а також для точного орієнтування в розмаїтості понять та відповідних об'єктів [10, с. 357].

Відповідно до сформованої в юридичній науці системи принципів управлінської діяльності [11, с. 38], О.О. Мозговий пропонує наступну систематизацію принципів діяльності сервісних центрів МВС: 1) загаль-

но-системні принципи, які визначають державну політику у сфері надання адміністративних послуг; 2) спеціальні принципи, що характеризують сферу реалізації публічно-сервісної функції держави, а саме безпеку дорожнього руху; 3) специфічні принципи, які безпосередньо характеризують діяльність сервісних центрів МВС стосовно об'єкта підвищеної небезпеки [12, с. 72].

Спираючись на висловлені наукові позиції, вважаємо за доцільне сформулювати авторський підхід до визначення сукупності елементів, які визначають структуру принципів публічно-сервісної діяльності регіональних сервісних центрів МВС, а саме: а) загально-правові (конституційні) принципи, спрямовані на створення правових передумов реалізації державної політики у сфері надання публічно-сервісних послуг; б) галузеві (адміністративно-правові) принципи діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері надання публічно-сервісних послуг; в) інституційні, спрямовані на закріплення правових основ функціонування інституту надання публічно-сервісних послуг; г) підінституційні принципи діяльності регіональних сервісних центрів МВС у сфері надання публічно-сервісних послуг.

1. Загально-правові (конституційні) принципи:

– принцип верховенства права (законності) передбачає здійснення діяльності суб'єктами надання публічно-сервісних послуг виключно на основі та відповідно до вимог закону.

Відповідно до статті 8 Конституції, в Україні визнається і діє принцип верховенства права [13]. Принцип верховенства права, на думку С. Максимова, полягає в утвердженні і забезпеченні прав людини. Це ключовий елемент системи характерних рис верховенства права, які за своїм змістом є інституційно-процедурним забезпеченням прав

людини [14, с. 24]. Забезпечення прав і свобод людини, роз'яснює П. Рабінювич, – це створення умов для їх здійснення, що включає такі напрями державної діяльності, як: сприяння реалізації прав і свобод людини (шляхом позитивного впливу на формування їх загальносоціальних гарантій); охорона та захист прав і свобод людини [15, с. 23].

– принцип неупередженості та справедливості, лежать в основі правових цінностей, адже критеріями їх реалізації є однозначність та зрозумілість правових приписів, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері надання публічно-сервісних послуг.

В основі правових цінностей лежить справедливість, що розуміється прагненням діяти відповідно до прав і обов'язків, забезпечуючи умови для реалізації здібностей кожного. Відома вітчизняна фахівчиня в галузі теорії держави і права О.Ф. Скакун відносить справедливість до загальних принципів права та визначає її як «міру морально-правової домірності вкладеного та отриманого в усіх сферах життєдіяльності людини та їхнього правового забезпечення». Вчена переконана, що «принцип справедливості містить у собі вимогу відповідності між практичною роллю різних індивідів (соціальних груп) у житті суспільства та їхнім соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, злочином і покаранням, заслугами людей та їхнім суспільним визнанням. Принцип справедливості є важливим при вирішенні конкретних юридичних справ (приміром, при визначенні міри кримінального покарання). Він конкретизується у принципі рівності» [16, с. 224].

– принцип юридичної рівності громадян при отриманні публічно-сервісних послуг.

Зазначений принцип набув правового закріплення у ст.ст. 21, 24 Конституції. Так, відповідно до статті 21 Основного Закону, усі люди є вільні

і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Стаття 24 Конституції проголошує, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [13].

У сфері надання публічних послуг принцип рівності суб'єктів звернення передбачає додержання вимоги обслуговувати відвідувачів у порядку черговості (в порядку «живої черги» чи з використанням електронної черги). Однакові чи однотипні послуги повинні надаватися на однакових умовах (щодо строків, переліку документів, оплати, змісту рішень) [17, с. 85–87].

– принцип гласності (прозорості), вимагає від регіональних сервісних центрів та їх посадових осіб систематично оприлюднювати результати своєї діяльності у сфері надання публічно-сервісних послуг.

Гласність виступає в якості важливого елементу демократичної системи управління суспільством і державою. За влучним твердженням І.П. Сторожука, за допомогою гласності забезпечується демократизм управлінської діяльності, її підконтрольність суспільству, а також можливість громадян впливати на прийняття рішень, що зачіпають їх інтереси, права і свободи. Гласність у діяльності органів публічної влади є одним із основоположних принципів управління в демократичній державі [18, с. 215].

У сфері надання публічно-сервісних послуг регіональними сервісними центрами МВС, принцип гласності безпосередньо пов'язаний з відкритістю та прозорістю діяльності зазначених органів, що означає можливість повсякчасного й оперативного отримання всієї повноти інформації щодо

функціонування системи адміністративних послуг, з боку запитувачів публічно-сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ.

– принцип пріоритету прав та законних інтересів людини під час надання публічно-сервісних послуг.

Здійснюючи характеристику зазначеного правового принципу, В.Б. Авер'янов висловлює обґрунтоване судження про те, що адміністративно-правовий захист прав особи служить надійною гарантією швидкого, об'єктивного та ефективного перетворення загального поняття захист прав людини з риторики на реальність [19, с. 10].

Принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина в діяльності регіональних сервісних центрів МВС впливає зі статті 3 Конституції, відповідно до якої «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [13].

Принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина – це один із провідних загальних принципів сучасного адміністративного права України, який полягає в першості, первинності людини та громадянина, першочерговості їхніх прав, свобод та законних інтересів щодо органів виконавчої влади держави [20, с. 3].

Отже, характеризуючи загально-правові (конституційні) принципи Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, О.В. Терещук, В.К. Шкарупа зазначають, що вони мають фундаментальне значення для всієї галузі адміністративного права. Вони виявляються й деталізуються в галузевих принципах адміністративного права, які, у свою чергу, поділяються на основні принципи та принципи формування й функціонування його окремих інститутів (наприклад, принципи державної служби, принципи адміністративної відповідальності, принципи адміністративної процедури тощо) [21, с. 15]. Відтак,

здійснена автором характеристика загально-правових (конституційних) принципів діяльності регіональних сервісних центрів МВС у сфері надання публічно-сервісних послуг, дає змогу перейти до визначення переліку: галузевих (адміністративно-правових); інституційних та підінституційних принципів.

2. Галузеві (адміністративно-правові) принципи:

- заявний порядок звернення за наданням публічно-сервісних послуг;
- прозорість діяльності суб'єктів надання публічно-сервісних послуг;
- правомірність застосування плати за надання публічно-сервісних послуг;
- інформаційна та територіальна доступність звернення за наданням публічно-сервісних послуг.
- достовірність інформації про публічно-сервісні послуги та своєчасність її надання;
- поєднання відкритості та належного рівня захищеності інформації про діяльність суб'єктів надання публічно-сервісних послуг.

3. Інституційні принципи включають:

- оперативність надання публічно-сервісних послуг;
- пріоритетність надання публічно-сервісних послуг у електронній формі;
- унормованість процедур надання публічно-сервісних послуг;
- забезпечення якості надання публічно-сервісних послуг, відповідно до визначених стандартів;
- забезпечення безпеки усіх видів інформації, що обробляється в державних інформаційних системах та ресурсах;
- встановлення юридичної відповідальності суб'єктів надання публічно-сервісних послуг за ненадання чи неналежне надання публічно-сервісних послуг.

4. Підінституційні принципи діяльності регіональних сервісних центрів

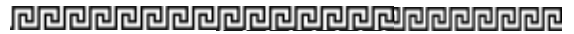
МВС у сфері надання публічно-сервісних послуг:

- єдиноначальність;
- фаховість;
- пріоритетність надання послуг в електронному вигляді;
- конфіденційність;
- відповідність обсягу делегованих повноважень функціям діяльності регіональних сервісних центрів;
- підзвітність;
- всеохоплюваність.

Варто звернути увагу на зміст принципу всеохоплюваності, адже проблема надання сервісних послуг у найвіддаленіших та прифронтових регіонах нашої країни останнім часом набула особливої актуальності, у зв'язку з початком повномасштабної війни росії проти України. Реалізація принципу всеохоплюваності в діяльності регіональних сервісних центрів полягає в організації роботи по створенню як нових стаціонарних, так і мобільних сервісних центрів, призначення яких полягає у наданні сервісних послуг громадянам, які проживають у важкодоступних регіонах нашої країни, в тому числі й тих, які знаходяться на лінії зіткнення.

Зокрема, за словами очільника Головного сервісного центру М. Рудика, «наприкінці 2022 року відновлено роботу 8 перших сервісних центрів МВС у Донецькій та Харківській областях і м. Балаклія. Також, деокупованою територією Харківщини курсують мобільні сервісні центри МВС, які надають послуги з обміну та відновлення посвідчення водія, реєстрації чи перереєстрації транспортних засобів» [22].

Мобільні сервісні центри МВС – це пересувні сервісні центри, що працюють за графіком у віддалених населених пунктах, де немає стаціонарних сервісних центрів МВС та надають послуги громадянам щодо: реєстрації та перереєстрації транспортних засобів; заміни посвідчення водія; видачі міжнародного посвідчення водія. До складу мобільного сервісного центру

включені два адміністратори та фахівець Експертної служби МВС [23].

Іншим напрямком організації надання публічно-сервісних послуг у віддалених та важкодоступних регіонах країни є взаємодія регіональних сервісних центрів МВС та центрів надання адміністративних послуг. Так, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 688-р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [24] затверджено план заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яким доручено розробити проект Закону України про делегування органам місцевого самоврядування (через центри надання адміністративних послуг) ряду повноважень з надання деяких адміністративних послуг, пов'язаних, у тому числі, з державною реєстрацією транспортних засобів та видачою посвідчень водія [25]. Динаміка налагодження взаємодії у вказаному напрямку відзначається активністю, адже, за інформацією ГСЦ МВС, на теперішній час укладено 103 договори про надання адміністративних послуг, що належать до компетенції МВС, а загальна кількість наданих послуг через центри надання адміністративних послуг за 2019 - 2021 роки сягає понад 7 000 операцій.

Висновки. Таким чином, реалізація принципу всеохоплюваності у сфері надання публічно-сервісних послуг регіональними сервісними центрами МВС забезпечується шляхом: а) запровадження онлайн-послуг через Електронний кабінет; б) запровадження діяльності мобільних сервісних центрів; в) взаємодії з центрами надання адміністративних послуг, шляхом делегування низки реєстраційних повноважень у сфері безпеки дорожнього руху.

Принципи діяльності регіональних сервісних центрів МВС можуть

бути визначені нами як засновані на принципах державного управління та врегульовані нормами адміністративного права універсальні імперативні правила, засадничі положення, які представлені в якості фундаментальної основи та інструменту управлінської діяльності посадових осіб регіональних сервісних центрів МВС, спрямованої на реалізацію владних повноважень у сфері надання публічно-сервісних послуг фізичним та юридичним особам. Таким чином, фундаментальною основою функціонування органів виконавчої влади, структурними підрозділами яких виступають сервісні центри МВС, є трирівнева система принципів права, а саме: а) принципи державного управління; б) принципи адміністративного права; в) принципи управлінської діяльності.

Перспективи подальших розвідок полягають у необхідності здійснення аналізу адміністративно-правового статусу регіональних сервісних центрів МВС та виокремлення й характеристики його структурних елементів.

Стаття присвячена адміністративно-правовій характеристиці принципів діяльності регіональних сервісних центрів МВС. Обумовлено потребу здійснення характеристики принципів в контексті більш широкого правового явища – принципів державного управління, фундаментальний та всеохоплюючий характер яких проявляється через їх співвідношення з принципами адміністративного права. Доведено, що принципи державного управління, і принципи адміністративного права слугують передумовою для формування третьої, видової ланки – принципів управлінської діяльності, до числа яких в якості спеціальних, можуть бути віднесені принципи публічно-сервісної діяльності регіональних сервісних центрів МВС. Визначено сукупність елементів,

які визначають структуру принципів публічно-сервісної діяльності регіональних сервісних центрів МВС, а саме: а) загально-правові (конституційні) принципи, спрямовані на створення правових передумов реалізації державної політики у сфері надання публічно-сервісних послуг; б) галузеві (адміністративно-правові) принципи діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері надання публічно-сервісних послуг; в) інституційні, спрямовані на закріплення правових основ функціонування інституту надання публічно-сервісних послуг; г) підінституційні принципи діяльності регіональних сервісних центрів МВС у сфері надання публічно-сервісних послуг. Розкрито значення принципу всеохоплюваності у сфері надання публічно-сервісних послуг регіональними сервісними центрами МВС реалізація якого в діяльності регіональних сервісних центрів МВС здійснюється шляхом: а) запровадження онлайн-послуг через Електронний кабінет; б) запровадження діяльності мобільних сервісних центрів; в) взаємодії з центрами надання адміністративних послуг, шляхом делегування низки реєстраційних повноважень у сфері безпеки дорожнього руху. Сформульовано поняття принципів діяльності регіональних сервісних центрів МВС як заснованих на принципах державного управління та врегульованих нормами адміністративного права універсальних імперативних правилах, засадничих положеннях, які представлені в якості фундаментальної основи та інструменту управлінської діяльності посадових осіб регіональних сервісних центрів МВС, спрямованої на реалізацію владних повноважень у сфері надання публічно-сервісних послуг фізичним та юридичним особам.

Ключові слова: правові принципи, регіональні сервісні центри МВС, державне управління, адміністративне право, управлінська діяльність, публічно-сервісна діяльність.

Pyzhov S. Administrative and legal characteristics of the principles of activity of the regional service centers of the MIA

The article is devoted to the administrative and legal characteristics of the principles of activity of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs. The need to characterize the principles in the context of a broader legal phenomenon - the principles of public administration, the fundamental and all-encompassing nature of which is manifested through their correlation with the principles of administrative law. It is proved that the principles of state management and the principles of administrative law serve as a prerequisite for the formation of the third, specific link - the principles of management activity, among which the principles of public service activity of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs can be included as special ones. The set of elements that determine the structure of the principles of public service activity of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs is defined, namely: a) general legal (constitutional) principles aimed at creating legal prerequisites for the implementation of state policy in the field of providing public service services; b) branch (administrative and legal) principles of activity of executive power bodies, local self-government bodies in the field of public service provision; c) institutional, aimed at consolidating the legal foundations of the functioning of the institution of public service provision; d) sub-institutional principles of activity of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs in

the field of public service provision. The meaning of the principle of inclusiveness in the field of public service provision by regional service centers of the Ministry of Internal Affairs is revealed, the implementation of which in the activities of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs is carried out by: a) introduction of online services through the Electronic Cabinet; b) introduction of mobile service centers; c) interaction with centers for the provision of administrative services by delegating a number of registration powers in the field of road safety. The concept of the principles of activity of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs as based on the principles of state management and regulated by the norms of administrative law, universal imperative rules, fundamental provisions, which are presented as a fundamental basis and a tool for the management of officials of regional service centers of the Ministry of Internal Affairs, aimed at the implementation of powers in the sphere of provision of public services to individuals and legal entities.

Key words: legal principles, regional service centers of the Ministry of internal affairs, state administration, administrative law, management activity, public service activity.

Література

1. Новий тлумачний словник української мови. У 4-х т. Т.4. / Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпко. Київ, 1998. 910 с.

2. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 5: П-С. 2003. 730 с.

3. Авер'янов В. Б. Вибрані наукові праці / В. Б. Авер'янов ; упорядники: Андрійко О.Ф. (керівник колективу), Нагребельний В.П., Кисіль Л.Є., Педько Ю.С., Дерезь В.А., Пухтецька А.А., Кірмач А.В., Люлька Л.В. ; за заг. ред.: Ю.С. Шемшученка, О.Ф. Андрійко. Київ:

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. 448 с.

4. Малиновський В.Я. Державне управління : навчальний посібник / Малиновський В.Я. 2-ге вид., доп. та перероб. К.: Атіка, 2003. 576 с.

5. Адміністративне право України : підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.

6. Адміністративне право України: навчальний посібник / [В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короєд, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. Том 1. Загальне адміністративне право. 180 с.

7. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmi.gov.ua/pras/29277762>

8. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 385.

9. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 32. Ст. 409.

10. Великий енциклопедичний юридичний словник: за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: Юридична думка, 2007. 992 с.

11. Державне управління : навч. посіб / За ред. А.Ф. Мельник. Київ : Знання-Прес, 2003. 343 с.

12. Мозговий О.О. Адміністративно-правові засади діяльності сервісних центрів МВС України : дис...к. ю. н. спец. : 12.00.07 ; Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2019. 229 с.

13. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

14. Максимов С.І. Верховенство права в діяльності органів виконавчої влади: прагнення до європейських стандартів. Державне будівництво

та місцеве самоврядування. 2010. Випуск 20. С. 18–29.

15. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін., Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2011. 1128 с.

16. Скаун О. Ф. Теорія держави і права: Підручн. / Пер. з рос. Харків: Консум, 2006. 656 с.

17. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги» / за заг. ред. В.П. Тимощука. Київ: ФОРМ Москаленко О.М. 392 с.

18. Сторожук І.П. Загальні принципи місцевого управління: характеристика та особливості реалізації. Університетські наукові записки. 2011. №3(39). С. 213–218.

19. Авер'янов В.Б. Адміністративне право – провідна галузь правового регулювання виконавчої влади // Виконавча влада і адміністративне право / За заг. Ред В.Б. Аверянова. Київ: «ІнЮре», 2002. 668 с.

20. Шукліна Н.Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії та практики): монографія / Н.Г. Шукліна. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 424 с.

21. Адміністративне право: навчальний посібник / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, О.В. Терещук, В.К. Шкарупа. Київ: Вид-во Паливода А.В., 2001. 212 с.

22. Виклики, які долають сервісні центри МВС під час воєнного стану. Офіційний сайт Головного сервісного центру МВС. URL: <https://hsc.gov.ua/2022/11/04/vyklyky-yaki-dolaiut-servoisni-tsentry-mvs-cherez-rovnotmasshtabne-utorhnennia-rosiian/>

23. Про мобільні сервісні центри. Офіційний сайт Головного сервісного центру МВС. URL: <https://hsc.gov.ua/index/postlugi/pro-mobilni-sts/>

24. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 688-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/688-2016-%D1%80>

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імплементації законодавства та визначення переліку адміністративних послуг, що надаються територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України) : пояснювальна записка до проекту Закону України. URL: https://mvs.gov.ua/upload/file/poyasnyvalna_mplementac_ua_drs.docx